

Kirkemøtet 2010 ”Luther glede”

Åpningsgudstjeneste, Tønsberg Domkirke, 14. november

Predikant: Jens-Petter Johnsen, direktør i Kirkerådet

Rom 1.16-17

”For jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er en Guds kraft til frelse for hver den som tror, jøde først og så greker. For i det åpenbares Guds rettferdighet av tro til tro, slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve ved tro.”

Guds hellighet

Det er 500 år siden Martin Luther i sin mest avgjørende krise i livet spurte ”Hvordan finne en nådig Gud?

Det er et langt sprang til hva vi spør etter i dag. Vi spør ikke etter en nådig Gud, men om Gud overhode finnes! Frykt for Gud er byttet med frykt for andre mennesker.

Og vi kjenner oss igjen. Livsangst og bekymring for de nære ting, er langt vanligere.

Og vi kjenner oss igjen! Betyr det at den generelle gudsbevisstheten er svekket?

Kanskje, kanskje ikke.

Det er i hvert fall slik at den postmoderne pilegrimen fortsatt synes å være på vei mot det hellige. Men dyrker vandringen fremfor målet og anelsen fremfor den grensesprengende tro. Eller er det slik at det syndes mindre blant folk, og at angsten for å bli dømt er mindre? Nepe!

Antakelig handler det om at gudsbildet er blitt snillere og at forholdet til autoriteter er radikalt forandret. Det er ikke uten videre galt. Det gir et godt utfyllende perspektiv på Gud, vår skaper og Far. Han som elsker oss så høyt at han gjør og gir alt for å redde oss.

Vi er en generasjon nordmenn som roper etter bekreftelse. Du er noe, du trengs, du er elsket! Men vi kan ikke forstå Paulus i romerbrevet eller Luther i Svartekloster om vi stopper der. For de har møtt den hellige Gud, som brenner for det gode, han som ikke tåler urett og krever rettferdighet. At alle skal få som fortjent. At vi skal høste det vi har sådd.

Den kjærlige – og **hellige Gud!** Begge deler.

Den kjærlige Gud passer oss så godt. Men den hellige Gud? Det passer vår kultur så dårlig. Vi som har svartelistet ord som skyld og skam.

Den vevre, vakre skuespiller og sanger Edith Piaff setter navn på det og synger om sitt nokså sammensatte liv: *”Non, je ne regrette rien”* – jeg angrer ingen ting. Eller alle de ledere som har måttet forlate sine stillinger i full offentlighet. Har du noen gang hørt dem si: ”Jeg tar på meg skylden”. Nei - ”de tar ansvar” – såkalt ansvar, og forlater det hele.

Har hele vår kultur mistet evnen til å erkjenne og bekjenne skyld? Hva skjer da med vårt gudsbilde? Er det da vi skaper oss et selvlaget bilde av en godmodig og ufarlig Gud.

For å få det til å passe det vi trenger. Gjerne etter oppskrift fra den norske janteloven:

”Det finnes kanskje en Gud, men om han er til, må han ikke tro at han er noe”!

Piet Hein: *”Vi velger så rart demokratisk en Gud der er til som vi vil. Så gjør det ikke så meget om han er den Gud som er til”.*

Hvem er vi som kan tillate oss det?

Luther og Paulus må lære oss å spørre om igjen: Hvordan få en nådig Gud?

For Guds ansikt

Vi leste salme 130. Skal vi anta at David opplever seg knust av sin egen skyld og synd mot Batseba og Urias? Og knust i møte med Gud.

”Fra dypet roper jeg til deg, Herre. Vend øret til når jeg trygler og ber. Hvis du vil gjemme på syndeskyld, Herre, hvem kan da bli stående?”

Luther for Guds ansikt

Fra denne dirrende frykten går vi 2000 år frem i tid. Til et tårnrom i Svartekloster i Wittenberg i 1513. Der sitter Martin Luther.

Han sier selv at han *”er grepet av et helt uvanlig brennende ønske om å forstå Paulus i Romerbrevet.”* Teksten han strever med er vår pretekst. I lang tid har han strevd med hvordan han, Martin Luther, kan bli stående i møte med Gud.

*”Jeg hatet uttrykket ”Guds rettferdighet” sier han. Jeg hadde lært å forstå det slik de lærde vanligvis gjorde; om den aktive rettferdighet. I kraft av denne rettferdighet er Gud rettferdig og straffer synderne og de urettferdige. – Men kunne jeg elske den rettferdige Gud som straffet syndere. Jeg hatet han. For enda jeg levde som en **uklanderlig munk**, følte jeg meg overfor Gud som en synder.”*

Hva fant Luther ut?

Han forteller det best selv: *”Da forbarmet Gud seg over meg. Jeg begynte å forstå at Guds rettferdighet er den rettferdighet den rettferdige lever av som en Guds gave, nemlig av tro. Da følte jeg det som jeg likefrem var født på ny og gjennom åpnede dører steg like inn i paradiset.”*

Luther glede!

Det Paulus erklærer og som Martin Luther oppdager på nytt i Tårnrommet, er at Gud selv er den eneste som kan få mennesket til å bli stående fremfor sitt ansikt. Først i evangeliet, det vil si det glade, gode ordet om redning, lærer vi virkelig Guds rettferdighet å kjenne. Bortenfor dom og avsløring og tann for tann.

Til syvende og sist betyr Guds rettferdighet det motsatte av korrekt jus. Dette er noe av det dypeste i evangeliet. Luther satte det på formelen: *Gott gegen Gott*. Gud mot Gud. På korset er det ikke mennesket som kjemper mot Gud eller Gud som kjemper mot mennesket. Det Gud som kjemper mot Gud. Luther tenker seg at Guds vrede kjemper med Guds kjærlighet. Og Gud lar kjærligheten vinne. Nåden vinner. Guds rettferdighet er en gave som blir gitt til alle oss urettferdige.

Mange vil si at her i Tårnrommet ble reformasjonen født.

Luther og David og Paulus får lære oss å spørre om igjen. For fremfor Gud står vi, om vi vil eller ikke. Og hans nåde trenger vi, enten vi vet det eller ikke.

Skamme seg

”Jeg skammer meg ikke ved evangeliet, sier Paulus. Våre muslimske venner står frem med den største selvfølgelighet og forteller om sin tro. Muslimske skoleelever uttrykker

med stor frimodighet at de tror på Allah. Mens våre barn allerede har lært seg den norske blygheten. Vi trenger trosopplæring som lærer barn – og voksne - en stolthet over å være en kristen og en frimodighet til å fortelle at vi tror på Jesus.

Våre mange kristne, nye landsmenn – faktisk flest kristne blant innflytterne – må lære oss den nye frimodigheten.

Det er i så fall ikke første gang i historien at flyktninger og fordrevne har blitt de viktigste budbringerne av evangeliet.

Edinburgh 1910 og misjon

De skammet seg ikke de som først brakte evangeliet videre. De første disiplene var få, noen tvilte, alle ble forfulgt.

Men det vi ser er at - om ikke budbærerne har kraft i seg så har evangeliet det i seg selv. Misjonskonferansen i Edinburgh i 1910 skapte en stor visjon om å nå hele verden med evangeliet.

I år markeres 100 års jubileet, senest for få uker siden i Cape Town. I Edinburgh for 100 år siden møtte nesten bare representanter fra den vestlige del av verden.

På Lausanne-konferansen i Cape Town møtte over 4000 representanter for kirker i 200 land, dominert av kirker fra Afrika og Asia. Den kristne kirkes tyngdepunkt er flyttet til den sørlige halvkule, og det er fremfor alt der den vokser. Det er et sterkt vitnesbyrd om at evangeliet er en kraft til frelse! Og det er derfra vi trenger ”misjon i retur” til vår del av verden.

Tolkningsnøkkel til livet

Romerbrevet har nok preget min egen tro ganske sterkt. Slik kanskje også for mange av dere.

Forkynnelsen i skolelaget i min ungdomstid var ofte en tydelig forkynnelse over Paulus sterke ord: *”Det finnes ikke en som er rettferdig, ikke en.”*

Jeg møtte den hellige Gud. Men også den nådige Gud. Jeg møtte en like sterk forkynnelse av at vi *”ufortjent og av hans nåde blir erklært rettferdige, frikjøpt i Jesus Kristus.”* For den unge guttekroppen jeg var, ble nok det en tolkningsnøkkel til livet.

Krigen i den store verden har sin årsak. Også i min lille verden. For det er jeg som ikke gjør det gode jeg vil. Og jeg behøver ikke lenger bli overrasket. For slik er det bare! Det skapte for meg ikke fordømmelse og selvforakt. Eller tap av selvbildet. I stedet ble det en tolkningsnøkkel til livet for meg.

Og: Jeg ble vist et sted å gå med min skyld og gjøre opp min synd.

Få tilgivelse og vite meg elsket og verdsatt – av Gud - og av mennesker – likevel.

Evangeliet er:

Det er bare Gud som kan skape av intet. Men det er også bare Gud som kan gjøre til intet. Synd og skyld til intet. Bare den som innrømmer sannheten om sitt liv, kan erfare betydningen av Guds nåde. Bare den som kommer ut av bortforklaringens blindspor, kan finne veien som fører til tilgivelse og forsoning med Gud og mennesker.

Det er da det er godt å høre: *”Min nåde er nok for deg! For av nåde er dere frelst, ved tro!”* Lutherdom er sjelesorg!

Av tro, til tro

Ordet tro kan være et vanskelig ord. Det kan oppfattes som nye krav jeg må oppfylle. Tror jeg eller tviler jeg? Og når tror jeg nok? Slik kan troen sette grenser og bygge murer. Men tro er først og fremst et frigjørende ord for alle som er utenfor murene og lengter inn. For det er ikke min tro som frelser. Det er den troen rettes mot som frelser. Det er troen på at Jesus forsonte Gud med oss på korset og døde for å sone våre synder. Som vi hørte lest: *”Den som ser Sønnen og tror på Han, skal ha evig liv.”*

Det er ikke så mye et spørsmål om jeg tror på Gud, men om han tror på meg.

Av tro, til tro! Der finner vi det store evangeliet – Han tror på meg!

Liv og evangelium

Og da er vi fremme ved prekenens mål.

Det handler om en tro som skaper liv, slik Paulus sier: *”Den rettferdige skal leve ved tro”*. Det er nettopp sammenhengen mellom tro og liv som er Bibelens dype forankring og grunnakkord. Vi er ikke bare troens kirke, men livets kirke.

Derfor skal vi ikke bare fastholde den lutherske dialektikken mellom lov og evangelium.

Men øve oss på den formulering Per Arne Dahl har gitt oss og som er denne prekenens mål: Liv og evangelium. Det er slik det blir Luther liv og glede av.

Ære være Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd som var, er og blir, en sann Gud fra evighet og til evighet.